

LÉNÁRD SÁNDOR (1910-1972) német, latin, magyar, olasz és angol nyelven publikáló orvos, költő, író.

EGY NAP A LÁTHATATLAN HÁZBAN

RÉSZLETEK¹

Kertésznek lenni jó... A kertész nem fogy ki a munkából. Könyvek, szobrok, házak elkészülnek, a kert soha. Mindig van vetnivaló, várnivaló, néznivaló... És mindig vannak megoldani való problémák...

A kert annyi minden, hogy még iskola is. Olyan iskola, amely a fapados, katedrás iskola ellenkezőjét tanítja. Ott azt tanulja meg az ember, hogy a padtársakhoz, tintatársakhoz kell igazodnia, hogy az fontos, ki mit gondol rólunk, hová kapaszkodunk elképzelt ranglistákon, hogy osztályoz, rendez, hová tesz a hatalom, az ott fenn, a két arasszal magasabb dobogón ülő, vagyis köztünk és az ég közt székelő hatalom. Az iskola elsősorban opportunistákat nevel és olyanokat, akik szüntelenül figyelik a körülöttük levők rájuk vonatkozó gondolatait. Aki a kertben áll, megtanulja, hogy a saját kapája a legfontosabb műszer, hogy közte és az ég között nincs más, mint felhő. Nem kérdi, hogy vélekedik felette a sárgarépa, nem kíván tetszeni a salátának. A kertész nagyon hatalmas ember, nagyon önálló, s ennyivel méltóságteljesebb a kerítésen túl élőknel.

Hogy mennyivel boldogabb? Talán annyival, amennyivel több eget kap...

A sárgarépa mellől úgy látom, hogy még (a kerítésen túli) fontos kérdésekhez is hozzászólhatok: hogy miért emelkedik épp a civilizált országokban a bűnözők száma, hogy miért nem félnek a csirkefogók és a gazemberek az egykor félelmetes börtöntől: mert a mindennapi életük is börtönökben, ég

nélküli szobákban játszódik le. Kint is órával mérik az időt, nem virágzással, hervadással. Kint is hajtott-hajtó fogaskeréknek érzik magukat, ott sincs kapjuk, hogy bevágjanak a valóságba, kapanyelük, hogy rátámaszkodva addig elmélkedjenek, amíg futja a gondolatból. A lakások elsorvadnak, a szobák zárkává szűkülnek, konyhák tömegesen hullanak el végkimerülésben. A börtönöknek is van központi fűtésük, az ő ivóvizük se rosszabb a kapun kívülieknél. Ha a város börtönné válik, a börtön inkább védi lakóit, mintsem hogy büntetné őket...

A kert tanított meg arra, hogy komolyan vegyem az időjárását. Kezdem érteni, miért lett az angolszász világ legkedvesebb beszédtemája: nemcsak mert az időről való elmélkedés olyan kevés műveltséget kíván, hogy mindenkinek büntetlenül járhat a szája – hanem azért is, mert csak annak fontos az idő, akié a föld, akinek érdeke minden esőcsepp, akinek fát rázza vagy tördeli a szél. A tengerészen kívül csak a földből élőknek fontos a nap, a pára, a felhők kaotikus káoszba tartozó játéka...

Ha arra gondolok, mi kertem legfontosabb terménye, azt mondanám: a függetlenség megnyugtató érzése...

Azok a jóemberek, akik embertársaik lelkét kapálják, gyomlálják, azt állítják, a hosszú emberélet csak válasz a gyermekkorban elszenvedett sérelmekre. Egy cseppnyi igazság van benne, már azért is, mert a káoszban semmi sem tiszta, és minden anyagban megvan a többi anyag nyoma is: a legtökéletesebb

leírásban vannak bizonytalanságok, a legvadabb elméletekben – mint gaz a kertben – megterem egy pár mondatnyi meglátás. Lehet, hogy az én életem sem lesz elég hosszú, hogy megboszszuljam az utamba állított „A fűre lépni tilos” táblákat; lehet, a vénembernek kell bosszút állnia azért a kisfiúért, akit fél százada egy csúf udvari szobába zártak, s ott öklével hiába próbálta tárgítani a falat. Ha így van, tudom, hogy minden hiába: repülnek a felhők a kert felett, a leggyorsabban repülők viszik az éveket – de az udvari szoba felett semmi sem repült, az udvarban semmi sem termett, az órák álltak, a napok hínárba fonódtak. A nyomortanyákon nevelkedett gyerekek nem tudták, mit szabad, s később talán szabadságvesztésre ítélték őket. A jó (Istenem, kinek jó?) család gyereke életét szabadságvesztéssel kezdte, s körülötte mindennap valami másról derült ki, hogy nem szabad. Volt, aki beletörődött. Talán a többség. A fegyencek többsége csak rövid ideig veri a falat ökölrel. A jó családból való ketrecben nevelt kanárimadár elveszti képességét, hogy a porcelán tálon kívül is találjon egy magot. Szárnyai csak rácstól rácsig viszik. Rajtam nem fogott a nevelés. Ha a kerítés mögött gyomlállok, ez a kerítés nem engem zár be, hanem a kívülről fenyegető csirkéket zárja ki... Fenntartom magamnak a jogot, hogy magam osszam a cselekedeteket „szabad”-ra és „tilos”-ra...

Ha a gazba vágom a kapámat, ha vadhajást nyesek, a távoli, soha meg nem bocsátott börtönért állok bosszút.

1 Részletek a szerző *Völgy a világ végén s más történetek* c. könyvéből (Magvető Könyvkiadó 1973).